

DOSSIER DE PREMSA

Preinscripció i segregació escolar davant la Covid-19 2020

DESEGREGACCIÓ

La preinscripció escolar serà crítica per evitar un creixement de la segregació escolar

La preinscripció, que serà principalment online, i una alta mobilitat de les famílies a causa de la crisi de la COVID-19, empitjoraran els nivells de segregació escolar a Catalunya

- El Departament d'Educació ha d'establir urgentment criteris clars i homogenis per detectar i distribuir l'alumnat vulnerable si vol evitar un increment de la segregació a causa de la COVID-19.
- Els municipis han d'articular urgentment mesures per distribuir equilibradament l'alumnat matriculat fora de termini i de matricula viva: Desplegar dispositius per identificar tot l'alumnat vulnerable que es matricularà fora de termini, incrementar la reserva de places per l'alumnat vulnerable, i reactivar presencial i digitalment els serveis d'orientació a famílies.
- Catalunya ha reduït la segregació escolar només un 4% en els últims 5 anys i és un dels països més segregats de la UE. El 53% dels municipis de més de 10.000 habitants empitjoren els seus nivells de segregació escolar en els últims 5 anys. 44 municipis amb alts nivells de segregació escolar han seguit empitjorant els últims 5 anys, per una política d'inacció.
- 56 municipis no disposen d'Oficina Municipal d'Escolarització (OME) i 19 no van detectar alumnat vulnerable a P3 el curs 2018-19. Els dos són elements clau per poder contenir un increment de la segregació escolar en la crisi de la COVID-19.

L'informe “Estat i evolució de la segregació escolar a Catalunya – 2020” analitza les dades d'escolarització per als municipis de més de 10.000 habitants de Catalunya, un total de 121 localitats. Ho fa en base a dades del Departament d'Educació, del Síndic de Greuges i a altres estudis recents. Aquesta anàlisi permet veure l'evolució de la segregació escolar des del curs 2001/2002 fins al 2018/2019 i situar-la en el context de l'actual crisi de la COVID-19.

Una preinscripció principalment online i una alta mobilitat de les famílies a causa de la crisi, empitjoraran els nivells de segregació escolar que ja són molt alts a Catalunya.

- L'actual crisi de la COVID-19 està provocant a curt termini un **ràpid increment de la població vulnerable**. Si ens fixem en altres efectes que va provocar l'anterior crisi econòmica de 2008 ([Fundació Bofill, 2012](#)) pot avançar-se que s'incrementarà el percentatge d'alumnat vulnerable en molts centres, incrementant així els índex de segregació escolar, ja que no hi ha suficients mesures de detecció i d'escolarització equilibrada.
- La precarietat de moltes famílies i un procés de preinscripció per al proper curs principalment online, fa probable que l'**alumnat matriculat fora de termini i de matrícula viva s'incrementi fruit de canvis residencials**, un efecte propi de períodes de crisi com l'actual.
- Molts centres educatius tenen actualment una reserva de places per a l'alumnat vulnerable molt baixa, i només mantenen aquesta reserva fins al juliol. Si no es fa res, **el previsible augment d'alumnat vulnerable matriculat fora de termini no podrà ocupar aquestes places reservades perquè seran poques i perquè s'hauran eliminat al juliol**. Si no es despleguen les mesures necessàries per identificar i distribuir aquest alumnat, la segregació escolar pot incrementar-se de manera contundent i immediata aquest proper curs 2020-21.

El Departament d'Educació i els Ajuntaments han de desplegar 6 mesures d'urgència si volen evitar un increment de la segregació escolar a curt termini.

El present període de preinscripció i l'inici del curs 2020-21 és una oportunitat imperdible per evitar l'empitjorament de la segregació en alguns territoris. Tant el Departament d'Educació com els Ajuntaments han d'entomar amb urgència les següents 6 mesures per evitar un increment de la segregació escolar en els propers 6 mesos:

- 1. Establir criteris clars i homogenis per a la detecció d'alumnat vulnerable (NESE per raó socioeconòmica –tipus “B”- o d'origen –tipus “C”-).**

El Departament d'Educació ha d'establir i clarificar els criteris per a una detecció d'alumnat vulnerable (NESE tipus “B” i “C”) de gran abast i arreu del territori. Un dels problemes actuals és que no hi ha criteris clars i compartits per identificar l'alumnat vulnerable per raons socioeconòmiques (tipus “B”) o per raó d'origen (tipus “C”), i per tant, no es pot distribuir de manera equilibrada entre els diferents centres educatius.

2. Augment de la reserva de places per a alumnat vulnerable (NESE tipus “B” o “C”).

Tant el Departament d'Educació com els Ajuntaments han d'acordar augmentar la reserva de places per alumnat vulnerable (NESE “B” i “C”) per a aquest curs 2020-21. Actualment el mínim de reserva de places és de 2 per aula, molt inferior al percentatge de població vulnerable real. No incrementar aquesta reserva dificultarà molt el repartiment equilibrat de l'alumnat.

3. Estendre la reserva de places per alumnat vulnerable com a mínim fins al setembre.

Fins ara la reserva de places s'acabava al mes de juliol quan les places que no s'havien omplert s'assignaven a alumnat ordinari que l'havia sol·licitat. Això feia que l'alumnat NESE que s'incorporava més tard o un cop iniciat el curs, ja no pogués ocupar-les, i acabava assignat en centres amb places disponibles, sovint els més segregats o vulnerables. En un context d'increment d'alumnat vulnerable d'incorporació tardana i matrícula viva, és més necessari que mai que el Departament d'Educació i els Ajuntaments mantinguin la reserva de places a tots els centres com a mínim fins al setembre.

4. Tots els Ajuntaments han de desplegar dispositius de detecció de l'alumnat vulnerable.

Per poder distribuir aquest alumnat de manera equilibrada i evitar que es concentrin en centres més vulnerables cal poder identificar-los prèviament. A Catalunya actualment es detecta poc a alumnat vulnerable i de manera molt dispar entre municipis, un fet molt preocupant en l'actual context. L'existència d'Oficines Municipals d'Escolarització (OME) i el treball conjunt entre EAPs i Serveis Socials són clau per a aquesta detecció. Els Ajuntaments han de garantir el desplegament d'aquests dispositius, una mesura especialment necessària en els 19 municipis que actualment no estan identificant alumnat vulnerable (NESE “B” o “C”) a P3.

(es pot veure el detall de municipis en l'apartat següent de la nota de premsa “Anàlisi de dades de municipis”)

5. Les preinscripcions fora de termini s'han de centralitzar a les Oficines Municipals d'Escolarització (OME).

Els Ajuntaments han de garantir aquesta centralització de les preinscripcions fora de termini en les OME, de tal manera es pugui fer una millor detecció de l'alumnat NESE. Cal assegurar els recursos necessaris per poder fer una entrevista personalitzada i que s'apliquin els criteris i protocols que cada Ajuntament hagi acordat amb Serveis Socials, EAP i inspecció.

6. Els Ajuntaments han d'activar amb urgència mecanismes d'orientació i acompanyament de les famílies en el procés de matriculació, preferiblement en format presencial o en format digital allà on no es pugui fer de cap altra manera.

Aquests serveis s'han d'oferir des de les Oficines Municipals d'Escolarització (OME) allà on hi hagi, o desplegar dispositius específics allà on encara no n'hi hagi. Aquesta mesura és especialment necessària en els 30 municipis amb alts nivells de segregació escolar i on actualment no existeix OME.

(es pot veure el detall de municipis en l'apartat següent de la nota de premsa "Anàlisi de dades de municipis")

Al marge d'aquestes mesures més immediates, cal desplegar de manera generalitzada mesures de més profunditat contra la segregació escolar que fa anys que s'implementen en alguns municipis amb èxit (vegeu [experiències municipals d'èxit](#) o una selecció de [mesures concretes i efectives contra la segregació escolar](#)). Algunes d'aquestes mesures es contemplen també en l'agenda del Pacte Contra la Segregació Escolar impulsada pel Síndic de Greuges de Catalunya.

1. Creació d'un nou programa dins del Departament d'Educació dotat de personal i amb responsabilitat política que **coordini tota l'estratègia de lluita contra la segregació**, especialment en un context de crisi que pot fer augmentar encara més la segregació escolar.

És imperatiu que els municipis en situació més crítica emprenguin un pla ambiciós contra la segregació urgentment, especialment els 44 municipis que segueixen empitjorant els seus ja alts els nivells de segregació en els últims 5 anys. *(es pot veure el detall de municipis en l'apartat següent de la nota de premsa "Anàlisi de dades de municipis")*

2. Cal que municipis especialment vulnerables pel poc nivell de desplegament de mesures desegregadores posin en marxa Oficines Municipals d'Escolarització(OME) i dispositius de detecció d'alumnat vulnerable. Hi ha 30 municipis sense OME i 9 municipis sense detecció d'alumnat vulnerable a P3, i que actualment tenen nivells alts de segregació.
3. Els municipis que actualment tenen baixos nivells de segregació o han començat a reduir uns alts nivells no poden baixar la guàrdia. L'actual crisi de la COVID-19 obliga a redoblar esforços de política pública per poder garantir la contenció o reducció de la segregació escolar.
4. Aprovar i desplegar arreu del territori el Decret de la programació de l'oferta educativa i del procediment d'admissió en els centres.
5. Aprovar i desplegar el Decret de regulació dels concerts educatius amb els mecanismes de finançament adequats.

(Per més detall i propostes, vegeu l'apartat "Implicacions de Política Pública", pàgs. 10-15)

Catalunya es troba entre els 8 països amb més segregació escolar de la UE, i els seus nivells pràcticament no han canviat en els últims 5 anys, amb una feble reducció del 4%.

- A Catalunya, entre el curs 2013/2014 i el curs 2018/2019 la segregació escolar (índex de dissimilitud¹) a primària ha passat del 48% al 44%. A secundària ha passat del 39% al 35%.
- El 53% dels municipis de més de 10.000 habitants empitjoren els seus nivells de segregació escolar en els últims 5 anys. 44 municipis amb alts nivells de segregació escolar han seguit empitjorant els últims 5 anys, per una política d'inacció.
- 10 municipis han reduït de manera continuada la segregació escolar en els últims 12 anys, i un total de 10 municipis ho han fet a secundària (2 municipis ho han fet tant a primària com a secundària). Aquests municipis són els que han desplegat mesures constants i diverses de lluita contra la segregació, i els que ara tenen una millor posició per afrontar la crisi de la COVID-19. No obstant això, són encara una minoria.
- 19 municipis no identifiquen alumnat NESE per raó sociocultural o socioeconòmica (tipus B o C) a P3, i 9 d'aquests ja estan actualment en nivells de segregació escolar alta o molt alta.

Els alts nivells de segregació escolar a Catalunya són una clara amenaça per al sistema educatiu. Cal recordar que **l'increment de la segregació escolar està relacionat amb pitjors resultats educatius, més abandonament escolar i pitjor cohesió social**. L'alumnat desfavorit que va a centres escolars amb alta concentració d'alumnat desfavorit, als 15 anys té de mitjana uns resultats educatius 3 anys inferiors a la mitjana.

La baixada de la segregació escolar en els últims 5 cursos és molt feble i precària. El fet que no es detecti una baixada de la segregació contundent indica que no s'estan implementant mesures decidides i efectives de manera generalitzada. L'actual crisi de la COVID-19 arriba en un moment molt delicat, quan encara no s'havien desplegat les mesures previstes en el Pacte Contra la Segregació Escolar. **Cal recordar també que les mesures per combatre la segregació escolar tenen un cost baix i que a més a més poden tenir un gran impacte positiu.**

(Trobareu més dades i detall sobre la segregació escolar als municipis en l'apartat “Anàlisi de dades de municipis”, pàgs. 6-9)

¹ La segregació escolar per raó d'origen es mesura amb l'índex de dissimilitud. Pren els valors de 0% a 100% (o del 0 al 1), i fa referència al percentatge d'alumnat que està distribuït de manera segregada.

Anàlisi de dades de municipis:

En base a les dades dels 121 municipis de més de 10.000 habitants:

65 municipis empitjoren la segregació escolar a primària o secundària, i 12 municipis empitjoren els seus nivells des de fa 12 anys.

- Hi ha 65 municipis que en els últims 5 anys han empitjorat els seus nivells de segregació escolar. Això vol dir que més de la meitat dels municipis de més de 10.000 habitants (el 53%) han empitjorat els seus nivells de segregació escolar els últims 5 anys. Aquesta dada evidencia la feble reducció de la segregació escolar a Catalunya, ja que en realitat, més de la meitat dels municipis grans estan empitjorant la seva situació.
- Si d'aquests 65 municipis s'exclouen els que mostren nivells baixos de segregació escolar (per sota del 30% a primària i del 20% a secundària) en total hi ha 44 municipis que tenen alta o molt alta segregació i que han empitjorat en els últims 5 anys. Es dibuixa així un grup de 44 municipis especialment preocupant. Tenint en compte la tendència negativa i els alts nivells de segregació escolar dels que ja parteixen, l'actual crisi de la COVID-19 pot significar un greu problema per a aquests 44 municipis.

44 municipis de més de 10.000 habitants amb alta o molt alta segregació (per sobre del 30% a primària i del 20% a secundària) que porten 5 anys empitjorant els nivells de segregació escolar.

Amposta	Girona	Premià de Mar	Santa Coloma de Gramenet
Arenys de Mar	Igualada	Prat de Llobregat, el	Santa Perpètua de Mogoda
Caldes de Montbui	Malgrat de Mar	Ripollet	Tordera
Calella	Martorell	Rubí	Valls
Canovelles	Masnou, el	Salou	Vic
Castellar del Vallès	Mataró	Salt	Vilafranca del Penedès
Cornellà de Llobregat	Molins de Rei	Sant Cugat del Vallès	Vilanova i la Geltrú
Deltebre	Montcada i Reixac	Sant Feliu de Llobregat	Vila-seca
Esparreguera	Montgat	Sant Joan de Vilatorrada	
Figueres	Montornès del Vallès	Sant Sadurní d'Anoia	
Franqueses del Vallès, les	Palau-solità i Plegamans	Sant Vicenç dels Horts	
Garriga, la	Parets del Vallès		
	Piera		

- 12 municipis empitjoren els seus índex de dissimilitud de manera continuada des de fa 12 anys a primària o secundària (excloent els municipis que empitjoren però que tenen nivells baixos de segregació). Aquests municipis es troben en una situació encara més crítica.

12 anys continuats d'empitjorament a primària		12 anys continuats d'empitjorament a secundària	
Les Franqueses del Vallès Deltebre Sant Sadurn d'Anoia	Ripollet Castellar del Vallès Rubí Molins de Rei	Esparreguera Malgrat de Mar Salou	Montcada i Reixac Salt

30 dels 42 municipis amb més segregació escolar de Catalunya tenen un percentatge de població estrangera inferior a la mitjana.

- En contra del que es pugui pensar, els nivells de segregació escolar d'un municipi no tenen correlació amb el percentatge de població estrangera.
- Aquestes dades subratllen que la segregació escolar no és inexorable, i que en realitat els nivells de segregació no tenen a veure amb la realitat social, econòmica o cultural del municipi, sinó que tenen més a veure amb les polítiques públiques que es desenvolupen.

30 municipis amb alta segregació no disposen d'Oficina Municipal d'Escolarització (OME) un dispositiu clau per poder orientar les famílies i articular estratègies desegregadores, especialment en l'actual context de la crisi de la COVID-19.

- 30 municipis amb alta o molt alta segregació no tenen Oficina Municipal d'Escolarització (OME). Es tracta d'un mecanisme compartit entre Departament d'Educació i els Ajuntaments fonamental per poder informar i acompanyar les famílies, així com executar decisions i mesures contra la segregació escolar. 66 dels 122 municipis analitzats sí que disposen d'OME.
- L'actual context de crisi de la covid-19 fa més necessaris que mai els dispositius per orientar i acompanyar les famílies en el procés de matriculació, com les OME. L'estrès, la manca de competències digitals o el baix accés a canals d'informació formals pot complicar el procés de preinscripció a les famílies més vulnerables, fet que podria incrementar els nivells de segregació.

Municipis amb segregació escolar alta o molt alta sense OME		
Arenys de Mar Calafell Calella Castellar del Vallès Castelldefels Castell-Platja d'Aro Corbera de Llobregat Cornellà de Llobregat Deltebre Esparreguera	Esplugues de Llobregat Franqueses del Vallès, les Garriga, la Malgrat de Mar Molins de Rei Montcada i Reixac Montgat Montornès del Vallès Olesa de Montserrat Palau-solità i Plega-mans	Pallejà Parets del Vallès Piera Ripollet Sant Joan de Vilatorrada Sant Joan Despí Santa Perpètua de Mogoda Tordera Tortosa Vallirana

19 municipis no identifiquen alumnat NESE per raó sociocultural o socioeconòmica (tipus B o C) a P3, i 9 d'aquests ja estan actualment en nivells de segregació escolar alta o molt alta. Una funció clau en l'actual context de crisi de la COVID-19.

- 19 municipis no identifiquen alumnat NESE per vulnerabilitat socioeconòmica (tipus "B") o nouvinguts sense coneixement de la llengua (tipus C) a P3. La identificació d'alumnat NESE aquest any serà especialment important per garantir una distribució equilibrada, especialment durant l'estiu, ja que hi haurà més alumnes vulnerables matriculats fora de termini i caldrà conèixer bé els nivells de complexitat de cada municipi per prendre decisions informades.
- A més a més, 9 d'aquests municipis que no identifiquen NESE tipus "B" o "C" tenen actualment uns nivells de segregació escolar alta o molt alta. Sense una correcta identificació en aquests municipis, els nivells de segregació escolar podrien incrementar-se encara més.

9 Municipis amb segregació escolar alta o molt alta que no identifiquen NESE "B" i "C" a P3	10 Municipis amb segregació escolar baixa però que no identifiquen NESE "B" i "C" a P3
Calafell Corbera de Llobregat Deltebre Molins de Rei Olesa de Montserrat Sant Sadurn d'Anoia Sant Vicenç dels Horts Tortosa Vila-seca	Badia del Vallès Castellbisbal L'Escalà Mont-roig del Camp Pallegà Sant Andreu de la Barca Sant Andreu de Llavaneres Sant Carles de la Ràpita Torredembarra Vilassar de Mar

Un grup de 18 municipis ha reduït la segregació escolar de manera contundent i continuada a primària o secundària al llarg dels últims 12 anys

- 10 municipis han reduït de manera continuada la segregació escolar en els últims 12 anys, i un total de 10 municipis ho han fet a secundària (2 municipis ho han fet tant a primària com a secundària). Aquestes dades demostren que reduir de manera continuada i efectiva la segregació escolar és possible.

12 anys continuats de millora a primària		12 anys continuats de millora a secundària	
Palamós Mollerussa Sant Celoni Sant Carles de la Ràpita La Garriga	Torroella de Montgrí Banyoles Premià de Mar Igualada Mont-roig del Camp	Palamós Berga Sant Celoni Gavà Cerdanyola del Vallès	Sant Adrià del Besòs Sant Pere de Ribes Premià de dalt Castelldefels Pallegà

- Un total de 27 municipis es mantenen a nivells baixos de segregació escolar tant a primària com a secundària (per sota de 0,30 a primària i 0,20 a secundària). Alguns d'aquests municipis són referents per l'aplicació continuada de mecanismes efectius contra la segregació escolar, com ho són Manlleu, Palamós, Palafrugell, Banyoles o Olot.
- Alguns municipis grans com Barcelona, Manresa o Terrassa han començat a aprovar mesures ambicioses contra la segregació escolar, que just ara es comencen a implementar. Les dades mostren un inici d'evolució de reducció de la segregació, tot i que encara massa feble. És important que aquests municipis pioners no s'aturin en el desplegament de nous mecanismes, molt especialment en l'actual context de crisi.

Implicacions de política pública:

Malgrat els alts nivells de segregació escolar, actualment ja es disposa de suficient coneixement per poder combatre-la de manera efectiva. El pacte contra la segregació escolar assenyalava amb claredat els mecanismes que calen per reduir de manera efectiva la segregació, i existeixen nombroses experiències municipals que demostren que l'èxit és possible.

En base al coneixement disponible actualment, i en base a les bones experiències municipals existents, cal assenyalar les següents recomanacions de política pública.

1. Cal desplegar arreu del territori el Decret de la programació de l'oferta educativa i del procediment d'admissió en els centres.

El decret d'admissió, aturat actualment per l'estat d'alarma, recull i clarifica mecanismes clau per combatre la segregació escolar. Es tracta de mecanismes que ja eren possibles en el marc de la Llei d'Educació de Catalunya de 2009, especialment en els seus articles 46 al 49. De fet, molts dels punts que clarifica el decret, són mesures que ja s'estan aplicant des de fa més de 10 anys en diversos municipis que actualment tenen baixos nivells de segregació escolar.

És urgent i molt important que el Departament d'Educació desplegui al màxim les següents funcions, tenint en compte que moltes d'aquestes ja es poden tirar endavant malgrat el decret no hagi acabat el seu procediment d'aprovació:

- **Cal desplegar mesures organitzatives previstes per poder combatre la segregació a nivell territorial: Taules Locals de Planificació Educativa i Oficines Municipals d'Escolarització (OME).** Les Taules Locals han de permetre prendre les decisions adequades per reduir la segregació escolar. Les OME han de permetre acompanyar a les famílies i executar les decisions preses en la Taula Local. El Departament i els Ajuntaments han de desplegar de manera urgent OMEs als municipis que no en tenen, molt especialment en els 30 municipis amb alta segregació sense OME. També s'han de redoblar esforços per reorientar les OMEs com a mecanismes desegregadors en els municipis que ja en disposen i tenen alts nivells de segregació. És especialment important garantir el desplegament d'aquestes dues mesures en que previsiblement augmentarà el nombre d'alumnat vulnerable.
- **Detectar més i millor l'alumnat NESE per raons socioeconòmiques, socioculturals o d'origen, fent especialment èmfasi en l'alumnat que es matriculi fora de termini que s'espera que s'incrementi en l'actual context de crisi per la COVID-19.** El decret genera una millora notable en com s'identifica l'alumnat amb Necessitats Específiques de Suport Educatiu (NESE). Concretament, millora els mecanismes de detecció dels anomenats NESE tipus B o C, és a dir, l'alumnat que requereix un suport educatiu en base a la seva situació socioeconòmica o al seu origen. El Departament i els Ajuntaments han de crear urgentment les unitats de detecció d'alumnat NESE i concretar els supòsits per la seva identificació. Establir una bona detecció d'alumnat NESE ha de ser prioritari pels 19 municipis on encara no s'està fent una identificació a P3.

- **Incrementar la reserva de places NESE per aula en tots els centres i mantenir aquesta reserva fins al setembre.** Fins ara la pràctica més habitual és establir una reserva mínima de 2 de places NESE per a tots els centres, i mantenir-la fins al final del procés de matriculació, com a màxim fins al juliol. Això comporta dues dificultats clares per combatre la segregació: per una banda, com que no hi ha detecció prèvia, els centres més complexos omplen la reserva i els més normalitzats transformen les places NESE en vacants disponibles per a alumnes ordinaris, generant grans desequilibris en la composició dels centres. Per altra banda, hi ha centres que acabaven escolaritzant molt alumnat NESE per aula ja que no hi ha límit màxim. Cal que el Departament d'Educació faci efectius aquests canvis arreu del territori, introduint les instruccions tècniques necessàries per a que tot el seu cos tècnic tingui clar de quina manera aplicar-ho. De manera urgent per a aquest curs extraordinari cal establir un mínim de reserva de places NESE superior a les 2 per aula (orientativament la reserva hauria de ser similar al percentatge d'alumnat vulnerable del municipi) i mantenir la reserva de places fins al setembre. El manteniment d'aquesta reserva de places és especialment important enguany, ja que previsiblement hi haurà un fort increment d'alumnat vulnerable que es matricularà fora de termini.
 - **Cal ser clar sobre els efectes del decret: en cap cas es vulnera la llibertat d'elecció de centre de les famílies.** Els diferents agents implicats en el pacte contra la segregació han de ser clars en transmetre que aquestes mesures no van en la direcció de limitar la llibertat d'elecció de les famílies. De fet permeten tot el contrari, que cap centre hagi d'assumir uns nivells de concentració d'alumnat vulnerable que sabem que impossibilita els bons resultats educatius. És cert però, que per a poder desplegar amb èxit aquestes mesures cal una millora del finançament per als centres que assumeixin l'escolarització d'alumnat més vulnerable. El decret de regulació dels concerts educatius ja preveu mecanismes en aquesta direcció mitjançant un contracte programa, però cal que el Departament acabi de concretar aquest instrument.
- 2. Cal desplegar el Decret de regulació dels concerts educatius amb els mecanismes de finançament adequats.**

El decret de regulació dels concerts educatius, també aturat per l'estat d'alarma, ha de substituir l'anterior decret de 1993, i per tant, permet fer un salt significatiu incorporant mesures i coneixement generat durant més de 15 anys. De fet, molts dels aspectes que incorpora el decret ja es preveïen en la LEC de 2009, però no s'havien traslladat concretament a la regulació dels concerts educatius.

En tot cas, és urgent i molt important que el Departament d'Educació desplegui les següents funcions clau previstes en el decret:

- **Cal desplegar les mesures pertinents per acabar amb les quotes a l'escolarització que provoquen situacions de discriminació.** El decret destaca dos tipus d'escenaris que no es permeten: el cobrament de quotes pel servei d'escolarització objecte de concert (l'escolarització bàsica), i el cobrament de quotes per activitats complementàries que s'ofereixen mesclades en l'horari escolar i que impliquin discriminació de determinat alumnat. Aquestes quotes provoquen que l'alumnat desfavorit eludeixi aquests centres, incrementant així la segregació de la xarxa escolar. L'actual context de crisi està fent incrementar el nombre de famílies vulnerables, i per tant, l'existència d'aquestes quotes farà que encara menys famílies vulnerables vagin a aquests centres. Caldrà posar en marxa els diversos mecanismes previstos pel decret, com són les sancions, per permetre només les quotes si són per activitats complementàries i si no impliquen discriminació a cap alumne.
 - **Cal activar urgentment un contracte programa com a mecanisme per al finançament asimètric de centres concertats en funció del volum d'alumnat vulnerable que s'escolaritza.** Cal fer efectiu el principi de "a més corresponsabilització del centre, més finançament". D'aquesta manera el Departament estaria assumint el que ja assenyalava el Pacte contra la segregació escolar: que per poder fer efectives les mesures ambicioses contra la segregació escolar cal resoldre la insuficiència financera dels centres concertats que assumeixen l'escolarització d'alumnat vulnerable. El més rellevant doncs és que el Departament d'Educació desplegui els mecanismes i els recursos pressupostaris suficients per fer efectiu aquest contracte programa el més aviat possible. Aquest canvi és especialment rellevant tenint en compte que augmentarà el nombre de famílies vulnerables a causa de la crisi per la COVID-19.
3. **Cal que el Departament d'Educació creï un programa dotat de personal i amb responsabilitat política que coordini tota l'estratègia de lluita contra la segregació, especialment en un context de crisi que pot fer augmentar encara més la segregació escolar.**

Les mesures efectives contra la segregació escolar, que ja es coneixen i que queden recollides en el pacte contra la segregació escolar, tenen una característica especial: no hi ha una única i clara mesura que permeti la seva reversió per sempre. Es tracta més aviat d'un conjunt ampli de mesures que cal anar reajustant constantment per reduir una segregació que, de per si, sempre tendeix a créixer. Davant d'aquesta realitat, i sabent que la crisi econòmica per la COVID-19 farà incrementar encara més la segregació escolar, és clau que un pla contra la segregació d'àmbit nacional no es quedi només en el paper, sinó que sigui implementat i traslladat a tots els punts del territori a través d'un programa dotat de personal i amb responsabilitat política. Entre d'altres, aquest programa hauria d'assumir funcions com:

- **Establir unes pautes i criteris d'actuació clares per a tota la inspecció d'educació, EAPs i per als serveis territorials.** Aquests criteris conjunts haurien de servir per traslladar el pacte contra la segregació escolar a les decisions que es prenguin en les Comissions de Garanties Locals i en les Taules Locals de Planificació Educativa.
 - **Garantir un procés de preinscripció del curs 2020-21 que redueixi els efectes segregadors de la crisi de la COVID-19.** Les previsions apunten a que degut als canvis en el procés de preinscripció i al moment extraordinari que estem vivint, hi haurà més alumnat que mai matriculat fora de termini. Habitualment, durant el fora de termini hi ha més alumnes vulnerables que a la preinscripció ordinària: periples migratoris, moviment intermunicipal per raons econòmiques, manca d'informació de les famílies... Per tant, si no es fa res, per distribuir equitativament aquest alumnat, hi haurà un increment notable de la segregació escolar.
 - Cal garantir una reserva de places NESE per aula superior a 2 i que es mantingui fins al setembre, amb l'objectiu que els alumnes NESE que arribin fora de termini es puguin distribuir heterogeniament.
 - De la mateixa manera cal garantir mecanismes de detecció prèvia de l'alumnat NESE tipus "B" i "C" a tot el territori, molt especialment de tot l'alumnat que es matriculi fora de termini a P3. Actualment aquesta detecció és molt desigual en el territori, i no coincideix amb el volum real d'alumnat vulnerable. Són especialment preocupants els 19 municipis on no es detecta l'alumnat NESE tipus "B" i "C" a P3.
 - Centralitzar la preinscripció de l'alumnat fora de termini a les OME o dispositius de detecció de NESE.
 - **Dotar de recursos les OME conjuntament amb els Ajuntaments.** D'aquesta manera es podran desenvolupar correctament les funcions d'escolarització en tots els municipis (detecció de NESE, acompanyament a les famílies, millorar l'accessibilitat als centres, etc.)
 - **Crear un servei d'assessorament a tots els agents territorials sempre que hi hagi dubtes a l'hora de desplegar mesures o prendre decisions.** Moltes de les males praxis en segregació tenen el seu origen en els dubtes d'agents diversos pel que fa a la legalitat o viabilitat efectiva de determinades mesures. Cal que un servei especialitzat del Departament estigui al servei del territori per desbloquejar i acompanyar aquestes decisions amb una lògica desegregadora.
 - **Fer difusió i transferència de les bones pràctiques.** Hi ha desenes de municipis que ja estan desplegant mesures efectives contra la segregació escolar. El Departament hauria de vetllar per escalar i transferir bones pràctiques a nous territoris.
4. **Cal que els municipis en situació més crítica emprenguin un pla ambiciós contra la segregació urgentment, especialment els 65 municipis que empitjoren els nivells de segregació en els últims 5 anys.**

El present informe fa aflorar dades alarmants respecte nombrosos municipis. En són un exemple els 65 municipis que empitjoren els seus índex de dissimilitud en els últims 5 anys. Els grups de municipis en situació de més preocupació haurien de redoblar els seus esforços de política

pública contra la segregació escolar, especialment en un context de crisi en que encara augmentaran més les famílies vulnerables.

- És urgent que els 65 municipis que empitjoren la segregació en els últims 5 anys (a primària o secundària) impulsin un pacte local contra la segregació local, incorporant mesures efectives contra la segregació escolar. En el cas dels 12 municipis que porten més de 12 anys empitjorant els seus nivells de segregació escolar, la necessitat d'implementar un pacte contra la segregació escolar és encara més urgent.
- Són especialment preocupants els 33 municipis que a més de tenir alts nivells de segregació escolar, no disposen dels mecanismes fonamentals per fer-hi front: una Oficina d'Escolarització Municipal (OME) i detecció d'alumnat NESE. Aquests municipis han de treballar d'immediat per desplegar aquestes mesures. Si no ho fan, és molt probable que l'actual context de crisi faci pujar els nivells de segregació escolar de manera contundent el curs que ve, amb conseqüències molt negatives per als resultats globals d'educació i per a l'increment de les desigualtats.
- Una de les característiques dels municipis que han lluitat contra la segregació escolar de manera efectiva és el lideratge proactiu dels seus responsables polítics i tècnics. Per això és de vital importància el lideratge que cada Ajuntament pugui assumir per no només desplegar mesures per si mateixos, sinó també per arribar a decisions de consens amb la comunitat educativa, inspecció, serveis territorials i Departament d'Educació.
- En tot cas aquests municipis han de garantir la implementació de mesures clau efectives contra la segregació, en la línia de disposar dels elements organitzatius clau per poder combatre la segregació (Taula, Comissió i OME), Detecció prèvia de NESE i la seva distribució equilibrada, l'escolarització equilibrada de la matrícula viva, i la planificació ajustada de l'oferta. Uns mecanismes que es poden aplicar sense la necessitat d'haver fet prèviament una diagnosi de la segregació escolar.
- Nombrosos municipis van anunciar la decisió valenta d'obrir una planificació ajustada de l'oferta de places per al curs vinent. Es tracta d'una decisió que, tot i que de vegades pot aixecar polèmica per part d'algunes famílies, permet reduir la segregació escolar. Cal que, malgrat els complicats moments que s'estan vivint, aquests municipis mantinguin aquest ajust de l'oferta de places. Cal recordar que un excés d'oferta de places, massa per sobre de la demanda real, provoca una distribució segregada de l'alumnat.

5. Municipis amb nivells mitjos, o les localitats amb nivells alts que comencen a millorar: cal tenir clar que el combat contra la segregació ha de ser constant i proactiu.

Les mesures efectives contra la segregació escolar, que ja es coneixen i que queden recollides en el pacte contra la segregació escolar, tenen una característica especial: no hi ha una única i clara mesura que permeti la seva reversió per sempre. Es tracta més aviat d'un conjunt ampli de mesures que cal anar reajustant constantment per reduir una segregació. És molt important que aquests municipis tinguin aquesta idea present, ja que és la que ha de guiar la seva acció política.

L'actual situació de crisi per la COVID-19 és una amenaça real que podria fer empitjorar els nivells de segregació escolar a tots els municipis. Més concretament, en aquests municipis:

- Cal tenir en compte que una millora puntual en l'índex de segregació interanual no garanteix que es pugui mantenir la tendència a la reducció. L'actual crisi de la COVID-19 està fent incrementar la població vulnerable i es preveu un increment d'alumnat matriculat fora de termini. Aquests dos elements poden fàcilment canviar la tendència cap a pitjor. Per evitar això cal estar dotat de mecanismes clars i ambiciosos contra la segregació escolar.
- Alguns municipis grans amb alts nivells de segregació escolar han començat a implementar mesures ambicioses. En aquests casos, per a que les mesures acabin impactant amb èxit en la reducció contra la segregació escolar cal que estenguin l'abast de les seves mesures. Cal que les facin extensibles a tots els seus barris o districtes, i cal que les apliquin no només a P3, sinó al conjunt del sistema.
- Aquests municipis han de fer tot el possible per consensuar estratègies municipals, així com protocol·litzar i estandarditzar totes les mesures que ja estan tenint èxit. Un gran risc és que les mesures que comencen a tenir efecte quedin desactivades quan hi ha un canvi del personal tècnic o polític que se'n fa càrrec.

Annex: Taula amb els 122 municipis de més de 10.000 habitants segons 3 nivells de segregació: Molt alta, alta i baixa.

MUNICIPIS AMB SEGREGACIÓ ESCOLAR MOLT ALTA					
MUNICIPIS PER SOBRE DE 0,30 (MEDIANA) A PRIMÀRIA I 0,20 (MEDIANA) A SECUNDÀRIA					
Municipi	Dissimilitud primària 18/19	Diferència dissimilitud primària 13/14	Dissimilitud secundària 18/19	Diferència dissimilitud secundària 13/14	Percentatge de població d'origen estranger
Terrassa	0,56	▼ -0,04	0,37	▼ -0,04	11,99
Badalona	0,54	▼ -0,03	0,41	▼ -0,06	12,75
Esplugues de Llobregat	0,53	▼ -0,03	0,39	▼ -0,06	11,04
Tarragona	0,53	▼ -0,04	0,39	▼ -0,03	16,06
Sant Feliu de Llobregat	0,52	▲ 0,02	0,36	▼ -0,08	6,45
Ripollet	0,51	▲ 0,09	0,34	▲ 0,03	10,82
Sant Sadurní d'Anoia	0,50	▲ 0,03	0,36	▲ 0,08	8,2
Olesa de Montserrat	0,49	-0,01	0,39	▼ -0,03	8,25
Molins de Rei	0,49	▲ 0,01	0,33	▲ 0,10	5,27
Lleida	0,49	▼ -0,03	0,28	▼ -0,07	18,14
Rubí	0,48	▲ 0,01	0,25	▼ -0,05	11,03
Sabadell	0,47	▼ -0,10	0,36	▼ -0,05	11,22
Sant Joan Despí	0,47	▼ -0,06	0,26	▼ -0,04	7,19
Sant Adrià de Besòs	0,46	▼ -0,06	0,23	▼ -0,02	12,76
Reus	0,45	▼ -0,01	0,32	▼ -0,05	15,13
Barcelona	0,44	SD	0,41	SD	18,13
Santa Coloma de Gramenet	0,44	▼ -0,01	0,32	▲ 0,07	20,23
Girona	0,43	▼ -0,10	0,27	▲ 0,01	18,92
Sant Boi de Llobregat	0,42	▼ -0,07	0,33	▼ -0,07	8,65
Cornellà de Llobregat	0,41	▼ -0,10	0,36	▲ 0,05	13,91
Montcada i Reixac	0,41	▲ 0,05	0,31	▲ 0,02	11,3
Manresa	0,41	▼ -0,01	0,25	▼ -0,04	16,26
Cerdanyola del Vallès	0,41	▼ -0,18	0,22	▼ -0,13	8,75
Hospitalet de Llobregat	0,40	▼ -0,05	0,41	0	19,92
Gavà	0,40	▼ -0,09	0,29	▼ -0,04	10,01
Salt	0,39	▼ -0,10	0,36	▲ 0,01	37,88
Salou	0,39	▼ -0,02	0,27	▲ 0,04	31,99
Santa Perpètua de Mogoda	0,39	▼ -0,01	0,25	▲ 0,02	8,94
Sant Vicenç dels Horts	0,37	▲ 0,03	0,28	▼ -0,20	6,52
Sant Joan de Vilatorrada	0,36	▲ 0,14	0,23	▲ 0,16	8,04
Caldes de Montbui	0,35	▼ -0,02	0,31	▲ 0,02	6,97
Masnou, el	0,35	▲ 0,06	0,26	▲ 0,03	9,14
Granollers	0,35	▼ -0,08	0,26	▼ -0,08	13,02
Sant Cugat del Vallès	0,34	▼ -0,02	0,41	▲ 0,09	11,96
Prat de Llobregat, el	0,34	▼ -0,11	0,30	▲ 0,07	7,91
Malgrat de Mar	0,34	▼ -0,01	0,27	▲ 0,01	11,1
Mollet del Vallès	0,33	▼ -0,07	0,24	▼ -0,11	10,24
Valls	0,32	▼ -0,09	0,25	▲ 0,06	13,34
Parets del Vallès	0,31	▼ -0,08	0,40	▲ 0,04	6,03
Vic	0,31	▲ 0,02	0,23	▲ 0,06	26,07
Cambrils	0,30	SD	0,24	▼ -0,06	18,23
Esparreguera	0,30	▲ 0,05	0,22	▲ 0,11	7,78

MUNICIPIS AMB SEGREGACIÓ ESCOLAR ALTA

MUNICIPIS PER SOBRE DE LA MEDIANA (0,30) A PRIMÀRIA

Municipi	Dissimilitud primària 18/19	Diferència dissimilitud primària 13/14	Dissimilitud ESO 18/19	Diferència dissimilitud secundària 13/14	Percentatge de població d'origen estranger
Franqueses del Vallès, les	0,56	▲ 0,08	0,12	▼ -0,19	9,83
Montornès del Vallès	0,45	▲ 0,01	0,09	▼ -0,28	9,8
Castellar del Vallès	0,43	▲ 0,01	0,18	▼ -0,05	4,01
Deltebre	0,40	▲ 0,03	SD	SD	9,05
Tordera	0,39	▲ 0,12	0,19	▼ -0,11	8,52
Tortosa	0,38	▼ -0,01	0,17	▼ -0,07	17,44
Viladecans	0,37	▼ -0,09	0,19	▼ -0,05	6,8
Figueres	0,37	▲ 0,03	0,17	▼ -0,02	26,23
Vila-seca	0,36	▲ 0,07	0,19	▼ -0,04	15,13
Vallirana	0,35	▼ -0,14	0,08	▼ -0,07	5,42
Vilafranca del Penedès	0,34	▲ 0,07	0,14	▼ -0,09	13,88
Amposta	0,33	▲ 0,12	0,17	▲ 0,02	14,82
Calafell	0,33	▼ -0,02	0,12	▼ -0,04	17,09
Montgat	0,33	▲ 0,07	0,01	▼ -0,35	6,67
Blanes	0,32	▼ -0,08	0,16	▼ -0,09	14,62
Vendrell, el	0,32	▼ -0,05	0,12	▼ -0,19	14,13
Corbera de Llobregat	0,32	▼ -0,01	0,07	SD	8,54
Castell-Platja d'Aro	0,30	▼ -0,05	SD	SD	29,41

MUNICIPIS PER SOBRE DE LA MEDIANA (0,20) A SECUNDÀRIA

Municipi	Dissimilitud primària 18/19	Diferència dissimilitud primària 13/14	Dissimilitud ESO 18/19	Diferència dissimilitud secundària 13/14	Percentatge de població d'origen estranger
Vilanova i la Geltrú	0,17	0	0,27	▲ 0,05	10,27
Arenys de Mar	0,12	▼ -0,07	0,26	▲ 0,16	9,53
Sitges	0,27	▼ -0,07	0,25	▼ -0,01	21,2
Premià de Mar	0,24	▼ -0,01	0,25	▲ 0,02	11,76
Castelldefels	0,21	▼ -0,09	0,25	▼ -0,02	19,81
Igualada	0,19	▼ -0,02	0,25	▲ 0,03	10,72
Calella	0,27	▲ 0,05	0,24	▲ 0,02	17,72
Martorell	0,25	▲ 0,06	0,23	▼ -0,02	15,73
Palau-solità i Plegamans	0,26	▼ -0,17	0,22	▲ 0,05	5,55
Mataró	0,24	▲ 0,04	0,21	▼ -0,01	15,6
Torroella de Montgrí	0,24	▼ -0,06	0,21	▼ -0,04	26,45
Pallejà	0,19	0	0,21	▼ -0,03	5,79
Garriga, la	0,18	▼ -0,02	0,21	▲ 0,06	6,46
Piera	0,27	▲ 0,03	0,20	▲ 0,07	6,42
Canovelles	0,18	▼ -0,04	0,20	▲ 0,17	17,9

MUNICIPIS AMB SEGREGACIÓ ESCOLAR BAIXA

MUNICIPIS PER SOTA DE LA MEDIANA A PRIMÀRIA I SECUNDÀRIA

Municipi	Dissimilitud primària 18/19	Diferència dissimilitud primària 13/14	Dissimilitud ESO 18/19	Diferència dissimilitud secundària 13/14	Percentatge de població d'origen estranger
Palafugell	0,29	▲ 0,04	0,16	▼ -0,01	22,18
Cunit	0,29	▼ -0,15	SD	SD	13,34
Olot	0,27	▲ 0,09	0,18	▲ 0,03	18,38
Castellbisbal	0,26	▲ 0,06	0,14	▲ 0,12	4,86
Lloret de Mar	0,26	SD	0,09	▼ -0,13	35
Sant Quirze del Vallès	0,26	▲ 0,05	0,08	SD	4,66
Sant Feliu de Guíxols	0,25	▲ 0,04	0,09	▲ 0,04	18,13
Barberà del Vallès	0,24	▼ -0,07	0,08	▼ -0,05	6,6
Manlleu	0,23	▼ -0,01	0,18	0	21,48

Sant Just Desvern	0,22	↑ 0,04	0,14	↓ -0,06	9,91
Llagosta, la	0,22	↑ 0,13	0,13	↓ -0,08	10,7
Roses	0,21	SD	0,18	↓ -0,07	29,32
Sant Andreu de la Barca	0,21	↑ 0,05	0,15	↑ 0,10	9,1
Ripoll	0,21	↑ 0,05	0,12	↓ -0,06	11,24
Premià de Dalt	0,21	↓ -0,20	0,11	↓ -0,04	8,67
Pineda de Mar	0,21	↓ -0,02	0,10	↑ 0,03	13,42
Argentona	0,21	SD	SD	SD	4,81
Mollerussa	0,2	↓ -0,05	0,18	↓ -0,07	26,82
Sant Celoni	0,2	↓ -0,16	0,15	↓ -0,18	10,24
Berga	0,2	↓ -0,05	0,10	↓ -0,16	11,09
Seu d'Urgell, la	0,19	↓ -0,07	0,16	↑ 0,03	11,95
Canet de Mar	0,18	↑ 0,01	0,17	↑ 0,04	7,6
Tàrraga	0,18	↓ -0,03	0,09	↓ -0,06	20,04
Sant Pere de Ribes	0,18	↓ -0,04	0,07	↓ -0,04	15
Torredembarra	0,18	↑ 0,01	0,04	↓ -0,09	16,26
Mont-roig del Camp	0,18	↓ -0,01	0,04	0	26,23
Roca del Vallès, la	0,18	↑ 0,07	SD	SD	4,13
Balaguer	0,17	↓ -0,03	0,04	↓ -0,17	21,54
Bisbal d'Empordà, la	0,17	↑ 0,04	0,03	↓ -0,02	19
Calonge	0,17	↑ 0,01	SD	SD	21,29
Castelló d'Empúries	0,15	↑ 0,02	0,13	↓ -0,08	42,98
Vilassar de Mar	0,14	SD	0,18	↓ -0,06	6,66
Sant Carles de la Ràpita	0,14	↓ -0,04	0,10	↓ -0,09	15,14
Banyoles	0,14	↓ -0,02	0,09	↑ 0,02	18,89
Cardedeu	0,14	↓ -0,06	0,05	↓ -0,01	5,82
Cassà de la Selva	0,14	SD	0,05	SD	17,05
Lliçà d'Amunt	0,13	↓ -0,15	0,11	↓ -0,06	2,49
Cubelles	0,12	↓ -0,07	0,15	↑ 0,11	9,13
Torelló	0,11	↑ 0,04	0,06	↓ -0,08	11,76
Abrera	0,11	0	SD	SD	6,61
Badia del Vallès	0,10	0	0,03	↓ -0,07	4,9
Vilanova del Camí	0,09	↓ -0,23	SD	SD	5,51
Palamós	0,08	↓ -0,09	0,01	↓ -0,25	13,09
Alcanar	0,07	↑ 0,03	SD	SD	20,77
Santa Coloma de Farners	0,06	↓ -0,19	0,10	↓ -0,02	19,61
Escala, l'	0,05	↓ -0,09	SD	SD	31,94
Sant Andreu de Llavaneres	0,05	↓ -0,24	SD	SD	9,96

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Educació i del Síndic de Greuges.

Creiem que el coneixement s'ha de compartir. Per això fem servir una llicència **Creative Commons Reconeixement 4.0 Internacional (by)**, llevat que en algun material indiquem el contrari. Us animem a copiar, redistribuir, remescalar o transformar i crear a partir del material per a qualsevol finalitat els continguts propis d'aquesta publicació, fins i tot amb una finalitat comercial, i només us demanem que en reconeguem l'autoria de la creació original.

Primera edició: maig 2020 / © Fundació Jaume Bofill, 2020

Continguts: Maria Seguro i Joan Cuevas

Disseny: Anything Design

